

ኤርትራውያን፡ ጓል መገድን ሕግም ጽልእን ገዲፍና፡ መጻኢና ብተግባር ነውሕስ

አብዚ ኢሳያስ አፈወርቄ፡ ቀውዒ ምህርቱ ከሓፈሰ፡ አብ ዝገየየሉ ዘሎ፡ ናይ ክልተ ዓመት እዋን ቀውዒ፡ ናህና ናይ ኤርትራውያን ከም ህዝቢ፡ ፍንጡሕን ናይ ደውታን አተሃላልዎ፡ የሕዝን። እቲ ጉዳይ ናይቲ ከይደቀሰ፡ ዕላማኡ ዝገብር ዘሎ ኢሳያስ አፈወርቄ ጉዳይ ጥራሕ ኣይኮነን፡ ናህና ናይ ከም ህዝቢ ከንህሉ እንደሊ ህጹጽ ጉዳይ እዩ። ግን፡ ንሕና ውጹዓት ኤርትራውያን፡ ዕላማናን አተሓሳዕናን፡ ጌና ፍንጡሕ ብምኻኑ፡ ማለት ሃገራዊ ፖሊቲካ ክንሰርሕ ብዘይምብቃዕና፡ ናይ ትማልና መሰረትን፡ ዘሎናዮ አተሃላልዎን፡ አንጻላልዩና ዘሎ፡ ዘየላቡ ሓዲጋን መጻኢናን፡ ብዝግባእ ርድኢት፡ ከነተሓሳስር ኣይከኣልናን። ከም መቀጻልታ ናይ ዝሓለፈ 20ታት ዓመታት መድረኽ ለውጢ፡ ሎሚውን፡ ነዚ አብ ኣፋን ዕርብቱን ዘሎ ጉዳይና፡ ብዝግባእ ገምጊምና ስጉምቲ ኣብክንዲ ምውሳድ፡ አብ ጓል መገዲ ነኹድድ አሎና፤ ብቀጥታን ብተዘዋዋርን፡ ከም ትማልና ጸላኢና ኢሳያስ ንኹይድቕ፡ ጌና ንከላኸልን ዕምሩ ነናውሕን አሎና። ገሌና ድማ፡ ልክዕ ከምታ ቃና ቀዳማይ ጸላኢናን ጸላኢ ሰላምን ኢሳያስ ምስ ዕሱባቱ፡ ኩናት ዘይብልና፡ አብ ሰላምን ንቡርን ከምዘሎና ኣምሲልና፡ ተደናጊርና ነደናግር አሎና። እቲ ናህና አብ ውሽቲ ሃገርናን፡ ግሕሰት መሰላትናን ዘሎ፡ ድምጺ ዘይብሉ ቀጻሊ ኩናትን፡ ከምቲ አብ በረኻታት ሲና ዝሰማዕናዮ፡ ዘይሰማዕ አውያት ናይ ልዕሊ 360 ኣብያተ ማእሰርትን ማህረምትን ሞትን ባርነት ረሲዕና፡ ጨለታት ክንመስል፡ ብዛዕባ እቲ ናይ ኹሩዓትን፡ ምእንቲ መሰሉ ዝምክት ዘሎ፡ ህዝቢ ትግራይን፡ አብ ልዕሊኡ ዝተኣወጀ ኩናትን ክንወራዘን ኣይግድን። እዚ ተርእዮዚ፡ ንሕና ከምህዝቢ፡ ማዕረ ክንደይ ብአተሓሳስባ ፈሪስና ከምዘሎናን፡ ብሃገር ምሕሳብ ከምዘይበቃዕናን፡ ከም ኢሳያስ ናይ ህልኽን ጽልእን ዝመላእና ለቕታ፡ ከምዝኸና እዩ ዝሕብር። አብ ሃገርና ሰላም አሎ፡ ኩናት የለን፡ ሃገር እናደርበኻ ብዛዕባ ዶብ፡ ንናይ ዝኸከ ኩናት ዓይንኻ ዓሚትካሲ፡ ኩናት ሕማቕ እዩ ምባል፡ ወዘተ፡ ከምዚ ቢሉ ዝኣምን ደላይ ለውጢ፡ ከመይ ዝበለ ኺኸውን ኣለዎ?? ዘይ ከምዚ ዝበሉ ዕውንዎኖ፡ መን ናብዚ ኣብጸሑና!

እዚ አብ ልዕሊ ጎርፍን ሓውናን ዝኾነ ህዝቢ ትግራይ ተወሊዑ ዘሎ ኩናት፡ ብመሰረቲ፡ ብፖሊቲካን ብተግባርን፡ ናህና ናይ ኤርትራውያን እዩ። መቀጻልታ ናይቲ ኢሳያስ አብ ውሽጢ ሃገርና፡ ብዘይ ምቁራጽ፡ ንዓመታት ዘካይዶ ዘሎን፡ ዘይጸገቦን፡ ክበጽሑ ዘይከኣለ መደብ ንብጻሕን፡ ዝተወልዕ ኢሳያሳዊ ኤርትራዊ ኩናት እዩ። ብሓጺሩ፡ መቐጻልታቲ ኩናት ዶብ 1998ን፡ እቲ አብ ልዕሊ ፪-15ን ሰዓብቲ መትከሎምን ዝተኣወጀ ኩናት፤ መቐጻልታቲ ዘየደቀሰናዮ ኩናት ሓድሕድን፡ መቐጻልታቲ፡ ብዙሓት ኣሰሚዕምልና፡ ጸማም እዝጌ ዝሃብናዮ (ንኣብነት፡ ስዩም ዑ/ሚካል (ሓረስታይ)፡ ተኸለ ዓደን፡ ወዲ-ጀርጀ፡ ወዘተ)፤ መቐጻልታቲ 'ዶብና ይተሓንጸጽ፡ ወያኔ ጸላኢትና እያ' እናበሉ፡ ንለውጢ ዝግንቀፉ እዩ። ስለዚ፡ ኤርትራን መሬታን፡ ሰብ ዝሰኣነት፡ ናይ ኢሳያስ ወተሃደራትን፡ ዝኾነ ሰብ እከይ ሓንጎልን ዝጸወቱላ፡ ናይ ኩናትን ጥፍኣትን ቀንዲ ምኽንያትን መናሃርያን እቲ ዕቡድ ኢሳያስ ኮይናላ። ንሕና ኤርትራውያን፡ እዚ ሓላፍነትዚ ጥራሕ ኣይኮነን ዘሎና፤ እዚ ውግእ ናይ ምንጻት ዓለትዚ፡ ብዕላማኡን ትሕዝቶኡን፡ ናይ ኤርትራዊ ኢሳያስን ልፍንታዊ ዕላማኡን ንምትግባር፡ ዝተሓንጸጸ መደብ፤ ነዚ ንኸገብር፡ ኢሳያስ ኣቐዲሙ ብዓያኹ መገልገልቱ፡ ንሕዝቢ ኤርትራ ኣጥፊኡ፡ ሕጂውን ነቲ ንዕላማኡ ዝግንቀፈ ህዝቢ ትግራይን መሪሖቱን፡ ክጥፍእ ብኤርትራውነት ይሰርሕ ኣሎ። እዚ ክሳብ ዝኾነ፡ ንዓናውን እዚ ኩናትዚ፡ ብዕላማኡን ባህሩን፡ ዘይፈልየና ኩናት እዩ። ብመሰረቲ፡ እዚ ውግእዚ፡ ናይ ውጹዓት ፍትሓዊ ሕዝባዊ ቃልሲ፡ ኣንጻር እቶም ከደምትን ውልቀመለኸትን፡ ዘይሩ-ዘይሩ ናይቶም ብስሰዕ ናጻ ዕዳጋ ዝተጎልበቡ፡ ሓደስቲ ገብቲ መንግስታትን (neo-colonialists) ዝገጠሙ፡ ኩናት ብምኻኑ፡ ብጓል መገዲ ዝሰገር ኣይኮነን፤ ንዓናውን፡ እዚ ጎርፍን ኃወናን ዝኾነ ህዝቢ ትግራይ፡ ናይ ሰላምናን ጥፍኣትናን ምኽንያት ምኻኑ፡ ክንዝንግዕ ኣይግባእን፤ ስለዚኹን፡ አብዚ ዕድልዚ፡ ናይ ነፍሱ-ምድሓን፡ ግብራውን ቅልጡፍን ተግባር ክንገብር የድልየናሎ።

ኤርትራውያን፡ ካብ ምምሃር ጠጠው ዝበልና ድኣ ከይንኸውን ስኽፍታ ኣሎምበር፡ ነዚ ሓደ ህዝብን ክልተ ሃገርን፡ ጥፍኣቱን ልምዓቱን፡ ፈጸሙ ዘይፈላለ ምኻኑ ዝምህሩና፡ ናይ ትማሊ ህያው ታሪኽ ኣለወና። ንኣብነት፡ ታሪኽ ኩናት ሓላይ (ወይ መቐድመ ኩናት ዓድዋ)፡ ኣንጻር ጣልያን፡ ከምኡ ናይ ክልቲኡ ወገን ተጋደልትና፡ ኣንጻር ስርዓት ደርግ፡ ናይ ቀረባ ሕያው ምስክር እዩ። አብቲ ዘየላቡ ኩናት ሓላይ (1894)፡ ጅግናን ኩርዓትናን ዝኾኑ ኣብና ባህታ ሓጎስ (ኣባ ጥመር)፡ ንጣልያን ክገጥሙ ምስ ወሰኑ፡ "ሎሚዶ፡ ምስቶም ሓውብታታይ ዝቐተሉ፡ መዓል ኣሻሕ ላመይ ዝዘመቱ ደግዓውያን ከመሳሰል" ክይበሉ፡ ንሓባራዊ ረብሓ ተገንዚቦም፡ ልኡኹም ናብ ራእሲ መንገጽሻ (ትግራይ) ሰደዱ፤ ከምዚ ድማ በሉዎም፡ 'እቲ አብ ሞንጎና ዘሎ ፍልልያት፡ ተዛቲና ክንፈትሖ ንኸእል ኢና፤ ሕጂ ግን ንጣልያን፡ ካብ መሬተይ ክጸርግ፡ እኸትት ኣሎኹም፡ ንዓ ሎሚ ሓግዘኒ'። በልዎም። ርእሲ መንገሻውን፡ ብኣሻሕት ዝቐጸሩ ሰራዊቶም ሰደዱ፤ ካብ ኮዓቲት ክሳብ ክፍሊ ሸመጃናውን ገጠሙ። እንተኾነ፡ እቲ ብናይ ዶጉዓሊ (ገምገም ባጽዕ) ዝሰንበደ ጣልያን፡ ተጋሩ ንረዳት ይመጹ ምህላዎም ስለዝፈለጠ፡ ብዝገበር ቅልጡፍ ዝርጋሐ፡ ዓወት ኣይሃበምን። ኣብና ባህታ ሓጎስ ተሰዊኦም፡ ሰራዊት ራእሲ መንገሻ (ተጋሩ) ብመጥቃቲ ጣልያን ተበተኑ። ካብዚ ቀጺሉ፡ አብ ክልተ ዓመት ዘይመልእ፡ ጣልያን ንትግራይ ወረራ፡ ኩናት ዓድዋ (1896) ተኸየደ፤ ግን ወላኳ ፋሽሽቲ ጣልያን አብ ኩናት ዓድዋ (ዳግማዊት ሓላይ) እንተተሳዕረ፡ እቲ ዓወት፡ እቲ ውግእ፡ ልክዕ ከምዚ ናይ ሎሚ፡ አብ መንጎ ጣልያንን ኣምሓራን ስለ ዝተቐርቀረ፡ እቲ ዓወት ዓድዋ ምሉእ ዓወት ኪኸውን ኣከኣለን። ምኽንያቱ፡ ብኣማልድነት ምንሊክ፡ ንፋሽሽቲ ጣልያን ካብ ዓድዋ ተኸኪቦም፡ ናብ ቀይሕ ባሕሪ ኣየጥሓልዎን። በዚ ምኽንያትዚ፡ ኤርትራ (የነጮች ምድር - ናይ ጸዓዳ መሬት ተባሂላ) አብ ትሕቲ ፋሽሽቲ ጣልያን፡ ን40 ዓመታት ተገዝአት፤ ከምኡ ህዝቢ ትግራይ፡ ብገዛእቲ ኣምሓራ፡ ከምዘይ ኢትዮጵያዊ

ተቆጶሚዎች፡ 750 ዓመታት ተጨፍጨፈ። ስለዚህ ሕጂውን ወላ ክልተ ሃገር ንኹን፡ እቲ ዘይፈላለ ሓባራዊ ዕጫና፡ ከምዚ ንምግባር ዝህንደስ ዘሎ እዩ። ስለዚ ሕማቕ ታሪኽ ከይምለሰና፡ ሓለፍነትና እዩ፤ እዚ ዓለምና ሓሳዊት እዩ።

ካልእ ሃብታም ኣብነትውን ኣሎና፤ ተጋደልቲ ህዝባዊ ግንባርን ህዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይን፡ ኣብ መኸተ 6ይ ወራርን ሸረን ካልእን፡ ብናይ ፖሊቲካዊ መሪሕነታቱ ኩራን ባህርታትን (ብፍላይ ቦቲ ኣብኩሉ መድረኻት ከም ሃመማ ጠብሎቑ እናበለ ዝጽይቑን ዝሰርቑን ዝነበረ፡ ባዕዳ ዕላማ ዝተሓገጠ፡ ኢሳያስ ኣፈወርቂ) ከይተገንቀፈ፡ ኣብ ሓደ ድፋዕ፡ ንሓንቲ ህዝባዊ ሕቶ ሓርነት፡ ሓባራዊ ትንፋስ ተኸፊሉ፡ ተጋዳላይ ህግን ተጋዳላይ ህወሓትን፡ ብሓደ ወዲቐምን፡ ኣብ ሓደ ጉድጓድ ተቐቢሮምን እዮም። ነዚ ዝሕብር ታሪኽ፡ ገዲም ተጋዳላይ ህወሓት ነበር፡ ሓየሎም ኣርኣያ፡ ኣብቲ ጽባሕ ሓርነት ኢትዮጵያ፡ ንተጋዳላይ ህዝባዊ ግንባር ኣኪቡ ዝበሎ ቃል፡ 'ተጋዳይ ህግ ጅግና ከምዝኾነ፡ እንተኾነ ንዕኡ ዝበቐዕ መራሒ ከምዘይብሉ'ሞ፡ 'ንዓኻ ዝበቐዕ መራሒ ይፍጠረልካ!' ቢሉ ከም ዝተመነየሉ' ዝሕብሩ ሰነዳት ኣለዉ። መሪሕነት ህግ፡ ኢሳያስ ከም ሰፋይይ ክዳን፡ ብመቐስ ቀምቂሙ ዘቐመጠምን፡ ልክዕ ማዕረ ኢሳያስ ገበናት ኣብ ልዕሊ ንጹሓት ተጋደልቲ ዝፈጸሙን ስለዝኾኑ፡ ቀንዲ ጥፍኣት ኤርትራና ንሳቶም እዮም። ድሕሪ ናጽነት፡ ውድብ ህወሓት፡ ኣብ ህዝባዊ ቃልስን ድሌትን ልዑላውነትን ኤርትራ፡ ምንም ተጠራጢሩ ዘይፈልጥ፡ ንህዝቢ ትግራይን ኢህአዲግን፡ ኣብ ናጽነትን ልዑላውነትን ሃገረ-ኤርትራ፡ ከምዝኣምን ዝገበረን፡ ታሪኻዊ ውድብን መራሕነትን እዩ። ስለዚ፡ መስዋዕቲ ጀጋኑና ከንቱ ከይከውን፡ ናብ መግዛእቲ ሾሾኒስት ኤሊት ኣምሓራ ከይንወድቑ፡ ቅጽበታዊ ስጉምቲ ንምውሳድ ንዳሎ።

እዚ ጥራሕ ኣይኮነን፡ ታሪኽ ከም ዝምስክር፡ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ይኹን፡ ኣብ መድረኽ ፖሊቲካ ዓለም፡ ንሕጋዊ ርእሰ-ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራን፡ ንህልውና ልዑላዊት ኤርትራን፡ ልዕሊ'ቲ፡ ባዕዳዊ ልፍንታዊ ዕላማ ዘለዎ፡ ከዳሚ ኢሳያስ ኣፈወርቂ፡ ብዝያዳ ዝተጠበቐን ዝተማኅተን ሰብ፡ መለስ ዜናዊ ምንባሩ፡ ኩሉ ዝፈልጠ ሓቂ እዩ። መለስ እንክንብል፡ ንውድቡውን የጠቓልል። ቀ/ሚ ነበር መለስ ዜናዊ፡ ከም ጥዕይ ሰብ ዝሓሰብን፡ ሰብ ኩልናን፡ ምእንቲ ልዑላውነት ህዝቢ ኤርትራን ነባሪ ሰላምን፡ ጌና ታሪኽ ዘይገለጸ፡ መትከል ዝኸፈለ፡ ክዝከር ዘለዎ፡ ክቡር ሰብና እዩ። ብዓቢኡ ድማ፡ ንረብሓ ውጹዕ ኣፍሪቃዊ ህዝቢ ብምጥባቕን፡ ነዮም ናይ ዕዳጋ መኸሰብ ዝኣምላኹም ሰሉዓት፡ ና! (NO!) ዝብልን፡ ንኣፍሪቃዊ መትከልን ፍቕሪ ኣፍሪቃዊ ውጹዕ ህዝብን፡ ብብቐዓት ዝመሃረን ንመትከል ውጹዓት ዝተበጀዉ፡ ብሉጽ መራሒ እዩ ነይሩ። ስለዚ፡ ነዚ ክልተ ሃገርን ሓደ ህዝብን፡ ሓርነትን ርእሰ-ውሳኔን ክንሕሉን መስዋዕቲ ክንከፍልን፡ ንሸርሒ ውልቀ-መለኸትን ብጽልኢ ዝተላዕጠጠ ኣተሓሳስባ ዘለዎምን፡ ኣብ ዘዘለናዮ ኮይና፡ ብንቕሓትን ቅልጡፍ መልስን ክንምክትን ተራና ክንጸወትን፡ ታሪኻዊ ሓላፍነትና ምኃኑ፡ ብዓውታ ከዝኸኸር እደሊ። ሓደ ህዝቢ፡ ብዓሌቱን ፖሊቲካዊ ውሳኔኡን ምኽንያት፡ ብኣልመማ ውግእ ክእወጀሉን ክዕመጽን፡ ስቕ ምባል፡ ገበን ጥራሕ ኣይኮነን፡ ንዓና ንጎር ህዝቢ ውን ብሓደ መፍረዲ ፈሪዱ፡ ንኸጥፍኣና፡ ምጽባይ እዩ። ስለዚ፡ ንተንስእ፡ ንህልውናና ስጉምቲ ንውሰድ።

ኤርትራዊ ሰራዊት ህግደፍ፡ ዝተባህሎ ሰይጣናዊ ትእዛዝ ኢሳያስ፡ ካብ ምትግባር ሓሊፎም፡ ካልእ ክገብርዎ ዝኸለሉ ብዙሕ ኣይንጽብን፤ እንተዘህልዎምስ፡ ኣይኮነ ንትግራዊይ፡ ንስድራኡምን ኣሕዋቶምን፡ ንበደዊን ንምሻጥ ኣይምተዋፈሩን። እቲ ቀዳማይ ሕቶን ተሓታትነትን ናህና፡ ናይ ደላይ ለውጢ እዩ። ኢሳያስ 10ተታ ዓመታት ይግብር፡ ተበርቑቑ ክጉሓፍ ዝነበሮ፡ እዚ ንኸይትግበር ዝግንቀፉናን፡ ሕጂውን ንይኣክል ንልዕሊ ክልተ ዓመት፡ ኣብ ጻል መገዲ ዕንክለል ዘብሉ ዘለዉን፡ ትንፋስ ኢሳያስ ዘናውሑን ንሃገርና ዝበተነን ኣካይዳ፡ ኣብ ማእከል ደላይ ለውጢ ዘለው፡ ሕሱራት ዜጋታትና እዮም፤ ምንጨ ናይዚ ድማ፡ ሃገራዊ ጸላኢኻ ዘይምፍላጥን፡ ብሕሙም ዘይሃገራዊ ኣተሓሳስባ ካብ ምኻድን ዝመንጨዉ ድኸመትና እዩ። ስለዚ ኤርትራውያን፡ መስዋዕቲ ኣእላፋት ኣሕዋትናን ኣቦታትናን (ክልቲኡ ጾታ) ከንቱ ከይኮነ ከሎ፡ ህዝቢ ዓለም ብዕሸነትና ከይስሕቐልና፡ ከምቲ ኣብ 40ታትን 50ታትን ብኣንድነታውያን ዝኸሰርናዮ ክሰራን፡ ንዳግማይን ንሓዋሩን ከይንኸሰር፡ እዚ እናሰማዕኻ ምጽማም፡ እናርኤኻ ምዕዋር ደርቢና ንንቃሕ። ምእንቲ ሓባራዊ ሃገራዊ ረብሓና፡ ተወሃሂድና፡ ምስ ውጹዕን ፍትሓዊ ቃልስን ዝካይድ ዘሎ ህዝቢ ትግራይን ካልኣት ዘባውያን ምንቕስቐሳትን ጠጠው ኢልና፡ ክንምክት ንሕተት ኣሎና፤ ምናልባት እዚ ዕድልን ግዜን እዚኣ እንተምለጣ፡ ዘይትርከም ክትከውን ትኸእል እዩ። ግን ሓዳስ ዜና ኣላትኒ፡ ኢሳያስ ልፍንታዊ ዕላማ ዘለዎ፡ ናይ ትማሊ ከዳሚ እዩ፤ ናይ ሎሚ ከዳሚኻ፡ መን ይመስለኩም? እዚስ ኣብ ቅድሜና ስለዘሎ፡ እቲ ዝድለ ንእግረመገድና ኣተኹርና ምጥማትን፡ ብሕቶ ምውጣርን፡ እንበጽሖን እንፈልጠን፡ ናይ መድረኽ ስነምግባራዊ-ዲሞክራሲ ዕዮ ገዛና እዩ። ተንስእ መንእሰይ!

ዓወትን ሰላምን ንህዝብታት ኤርትራን ትግራይን፡ ውድቀት ንውልቀ-መለኸትን ሾሾኒስት ኤሊት ኣምሓራን፡

ዶ/ር ክብርኣብ ይሥሓቕ (ለንደን)
22 ጥቅምቲ 2020